

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS

LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2022 m. birželio 15 d.

Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Godos Ambrasaitės-Balynienės, Alės Bukaviniienės (kolegijos pirmininkė ir pranešėja) ir Egidijos Tamošiūnienės,

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnaginėjo civilinę bylą pagal atsakovo S. M. (S. M.) kasacinį skundą dėl Klaipėdos apygardos teismo 2021 m. lapkričio 4 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovės uždarnosios akcinės bendrovės „Skolų valdymo sprendimai“ ieškinį atsakovams J. M. ir S. M. dėl skolos priteisimo, trečiasis asmuo, nepareiškiantis savarankiškų reikalavimų, uždaroji akcinė bendrovė „Priekabos“.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl proceso teisės normų, reglamentuojančių teisę į bylinėjimosi išlaidų atlyginimą apeliacinės instancijos teisme už advokato padėjėjo teisinę pagalbą, aiškinimo ir taikymo.
2. Ieškovė kreipėsi į teismą su ieškiniu, prašydama priteisti solidariai iš atsakovų J. M. ir S. M. 4000 Eur už priverstinį transporto priemonės nuvežimą, 1316,71 Eur kompensuojamąsias palūkanas, 5 procentų dydžio metines procesines palūkanas, skaičiuojamas už priteistą sumą nuo bylos iškėlimo teisme iki teismo sprendimo visiško įvykdymo, ir bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

3. Klaipėdos apylinkės teismas 2021 m. birželio 7 d. sprendimu ieškinį tenkino iš dalies ir priteisė ieškovei UAB „Skolų valdymo sprendimai“ solidariai iš atsakovų J. M. ir S. M. 2000 Eur skolos, 558,33 Eur palūkanų, 5 procentų dydžio metines procesines palūkanas nuo priteistos 2558,33 Eur sumos nuo bylos iškėlimo teisme (2020 m. gruodžio 17 d.) iki teismo sprendimo visiško įvykdymo. Kitą ieškinio dalį teismas atmetė.
4. Klaipėdos apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija 2021 m. lapkričio 4 d. nutartimi pirmosios instancijos teismo nutartį paliko nepakeistą, priteisė iš atsakovų J. M. ir S. M. po 450 Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų apeliacinės instancijos teisme, atlyginimo.
5. Teisėjų kolegija nurodė, kad ieškovės apeliacinės instancijos teisme turėtos bylinėjimosi išlaidos sudaro 900 Eur už atsiliepimo į apeliacinį skundą parengimą. Teisėjų kolegijos vertinimu, jos, atsižvelgiant į apeliaciniame skunde keltų klausimų pobūdį, pateikto atsiliepimo argumentavimą ir apimtį, taip pat į Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2004 m. balandžio 2 d. įsakymu Nr. 1R-85 patvirtintų Rekomendacijų dėl civilinėse bylose priteistino užmokesčio už advokato ar advokato padėjėjo teikiamą pagalbą maksimalaus dydžio 8.11 punkto nuostatas (teisingumo ministro 2015 m. kovo 19 d. įsakymu Nr. 1R-77 patvirtinta nauja redakcija), nelaikytinos per didelėmis.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

6. Kasaciniu skundu atsakovas S. M. prašo panaikinti Klaipėdos apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. lapkričio 4 d. nutarties dalį dėl bylinėjimosi išlaidų, patirtų apeliacinės instancijos teisme, atlyginimo priteisimo. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
  - 6.1. Pagal Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir [CPK](#)) 320¹ straipsnį apeliacinės instancijos teisme atstovai negali būti advokato padėjėjai. Analogiška nuostata įtvirtinta Lietuvos Respublikos advokatūros įstatymo 34 straipsnio 2 dalyje, kurioje nustatyta, kad advokato padėjėjas gali atstovauti tik pirmosios instancijos teisme ir ne anksčiau kaip po vienerių metų nuo advokato padėjėjo praktikos pradžios. Nagrinėjamu atveju apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai pripažino, kad ieškovė turi teisę į advokato padėjėjo išlaidų atlyginimą.
  - 6.2. Pagal nuosekliai plėtojamą Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktiką į atstovavimo sampratą patenka teisinių, taip pat ir procesinių dokumentų ar jų projektų rengimo paslaugų teikimas, nes atstovavimas yra ne tik atstovo dalyvavimas teismo posėdžiuose, bet ir kiti jo

atliekami veiksmai (procesinių dokumentų rengimas, pasirašymas, pateikimas teismui, teisinės konsultacijos, įvairūs paklausimai įstaigoms ir organizacijoms ir pan.) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. vasario 19 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-106-248/2016](#), 18 punktas).

- 6.3. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. spalio 20 d. nutartyje civilinėje byloje [Nr. e3K-3-426-969/2016](#) išaiškinta atstovavimo apeliacinės instancijos teisme sąvoka, nurodant, kad procesinių dokumentų, teikiamų apeliacinės instancijos teismui, rengimas, nors juos pasirašo ir teismui pateikia pats atstovaujamas, o ne advokato padėjėjas, reiškia atstovaujamojo vardu atliekamus procesinius veiksmus, bylą nagrinėjant apeliacinės instancijos teisme.
- 6.4. Apeliacinės instancijos teismas, priteisdamas ieškovei bylinėjimosi išlaidų, patirtų apeliacinės instancijos teisme, atlyginimą už advokato padėjėjo pagalbą rengiant atsiliepimą į atsakovo apeliacinį skundą, nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. spalio 20 d. nutartyje civilinėje byloje [Nr. e3K-3-426-969/2016](#) suformuotos praktikos. Tokiu būdu advokato padėjėjas, neturėdamas teisės būti atstovu apeliacinės instancijos teisme, negalėjo atstovaujamojo vardu apeliaciniame procese atlikti jokių procesinių veiksmų, už kuriuos turėtų būti atlyginama pagal [CPK](#) 98 straipsnį. Kadangi pagal [CPK 88 straipsnio](#) 1 dalies 6 punktą išlaidos advokato padėjėjo pagalbai apmokėti priskirtinos prie išlaidų, susijusių su bylos nagrinėjimu, apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai šias išlaidas pripažino pagrįstomis ir priteisė jų atlyginimą ieškovei.
7. Ieškovė atsiliepimu į kasacinį skundą prašo apeliacinės instancijos teismo nutartį palikti nepakeistą. Atsiliepimas į kasacinį skundą grindžiamas šiais argumentais:
  - 7.1. Atsakovas S. M su ieškove 2021 m. lapkričio 8 d. sudarė susitarimą, pagal kurį susitarė dėl bendros skolos dydžio pagal Klaipėdos apygardos teismo 2021 m. lapkričio 4 d. nutartį ir Klaipėdos apylinkės teismo 2021 m. birželio 7 d. sprendimą, įskaitant dėl bylinėjimosi išlaidų ir bet kokių kitų su šia byla susijusių reikalavimų ir pretenzijų. Šalys suderino bendrą 5000 Eur skolos sumą ir atsakovai įsipareigojo iki 2021 m. lapkričio 12 d. sumokėti šią sumą ieškovei. Atsakovai įvykdė šį įsipareigojimą ir nustatytu terminu pervėdė minėtą 5000 Eur sumą ieškovei. Susitarimo 6 punkte šalys nustatė, kad, atsakovams tinkamai įvykdžius šio susitarimo sąlygas, šalys neturi teisės reikšti viena kitai jokių su tuo susijusių pretenzijų pagal minėtus teismų procesinius sprendimus. Taigi, esant galiojančiam susitarimui, atsakovas S. M. neturi teisės reikšti jokių pretenzijų, susijusių su byla, įskaitant teikti kasacinio skundo.
  - 7.2. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas 2019 m. kovo 1 d. nutarime Nr. KT9-N3/2019 pažymėjo, kad įstatymų leidėjas, įstatymu reguliuodamas civilinio proceso santykius, privalo paisyti Lietuvos Respublikos Konstitucijos, *inter alia* (be kita ko), konstitucinių teisinės valstybės, lygiateisiškumo, viešo ir teisingo bylos nagrinėjimo principų, taip pat asmens konstitucinės teisės į tinkamą teismo procesą, be kita ko, šalių lygiateisiškumo ir rungimosi principų. Minėtame nutarime taip pat nurodyta, kad [CPK](#) nuostatose įtvirtintu reguliavimu bylos šalims, įgyvendinančioms savo teisę į apeliaciją, nustatytos nevienodos sąlygos dalyvauti apeliacinės instancijos procese, sudaromos prielaidos pažeisti proceso šalių lygiateisiškumo ir rungimosi principus, kurių laikymosi neužtikrinus civilinis procesas negali būti laikomas tinkamu.
  - 7.3. Minėtame nutarime, be kita ko, pažymėta, kad tiek asmuo, norintis paduoti apeliacinį skundą pagal [CPK](#) 301, 305 straipsnius, tiek asmuo, pagal [CPK](#) 318 straipsnį privalantis pateikti atsiliepimą į apeliacinį skundą, pagal [CPK 51 straipsnio](#) 1 dalį gali nuspręsti bylą vesti ir per atstovus, kurie nurodyti [CPK](#) 56 straipsnyje. Remiantis šiais Konstitucinio Teismo išaiškinimais, ieškovės ribojimas parengti ir pateikti atsiliepimą apeliacinės instancijos teismui naudojantis advokato padėjėjo paslaugomis ir gauti patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimą apeliacinio proceso laimėjimo atveju yra ieškovės teisių suvaržymas bei konstitucinių teisinės valstybės, lygiateisiškumo, viešo ir teisingo bylos nagrinėjimo principų, taip pat asmens konstitucinės teisės į tinkamą teismo procesą, be kita ko, šalių procesinio lygiateisiškumo ir rungimosi principų nepaisymas.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl bylos nagrinėjimo ribų

8. Pagal civiliniame procese galiojantį dispozityvumo principą teisinio nagrinėjimo dalyko nustatymas yra ginčo šalių, o ne teismo pareiga, teismas nagrinėja ginčą neperžengdamas ginčo šalių nustatytų ribų. Viena iš šio principo išraiškų yra įtvirtinta [CPK](#) 353 straipsnyje, kuriame nustatyta, kad kasacinis teismas patikrina teisės taikymo aspektu apskustus sprendimus ir (ar) nutartis, o kasacijos funkciją vykdo neperžengdamas kasacinio skundo ribų. Šios nuostatos teisėjų kolegija laikosi nagrinėdama atsakovo S. M kasacinį skundą, nes byloje nenustatyta pagrindo peržengti kasacinio skundo ribas ([CPK](#) 353 straipsnis). Kasacinio nagrinėjimo dalykas yra kasaciniame skunde nurodyti motyvuoti kasacijos pagrindai.
9. Nagrinėjamu atveju kasaciniu skundu atsakovas S. M prašo panaikinti Klaipėdos apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. lapkričio 4 d. nutarties dalį dėl bylinėjimosi išlaidų, patirtų apeliacinės instancijos teisme, atlyginimo priteisimo. Teisėjų kolegija pažymi, kad minėta nutartini apeliacinės instancijos teismas priteisė ieškovei iš atsakovo J. M. ir S. M. po 450 Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų apeliacinės instancijos teisme, atlyginimo. Kasacinį skundą padavė tik atsakovas S. M., todėl teisėjų kolegija toliau pasisako tik dėl tos apeliacinės instancijos teismo skundžiamos nutarties dalies, kuria ieškovės naudai priteistas bylinėjimosi išlaidų, patirtų apeliacinės instancijos teisme, atlyginimas iš atsakovo S. M.

Dėl kasaciniam teismui pateikto naujo įrodymo

10. Ieškovė kartu su atsiliepimu į kasacinį skundą pateikė savo ir atsakovo 2021 m. lapkričio 8 d. susitarimą, kuriuo ieškovė grindžia atsiliepime į kasacinį skundą nurodytus argumentus dėl atsakovo S. M. teisės reikšti kasacinį skundą neturėjimo, kadangi šiuo susitarimu šalys sulaukė bendro skolos dydžio pagal Klaipėdos apylinkės teismo 2021 m. birželio 7 d. sprendimą ir Klaipėdos apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. lapkričio 4 d. nutartį sumažinimo.
11. Kaip minėta, pagal [CPK](#) 353 straipsnį kasacinis teismas, neperžengdamas kasacinio skundo ribų, patikrina apskustus sprendimus ir nutartis teisės taikymo aspektu ir nenustato bylos faktinių aplinkybių, netiria naujų įrodymų. Vadovaujantis [CPK](#) 347 straipsnio 2 dalimi, kasaciniame skunde neleidžiama remtis naujais įrodymais bei aplinkybėmis, kurie nebuvo nagrinėti pirmosios ar apeliacinės instancijos teisme. Nors ieškovė

atsiliepime i kasacinį skundą nesuformulavo prašymo dėl minėto susitarimo pridėjimo prie bylos, teisėju kolegija, atsižvelgdama i nurodytą teisinį reguliavimą, taip pat įvertinusi tai, kad minėtas susitarimas šalių nebuvo patvirtintas teismine tvarka, nusprendžia atsisakyti priimti pateiktą naują rašytinį įrodymą.

Dėl asmens teisės į bylinėjimosi išlaidų, patirtų apeliacinės instancijos teisme už advokato padėjėjo teiktą teisinę pagalbą, atlyginimą

12. Kasaciniame skunde atsakovas S. M. teigia, kad apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai priteisė ieškovei bylinėjimosi išlaidų, patirtų apeliacinės instancijos teisme, atlyginimą už advokato padėjėjo suteiktą teisinę pagalbą, kadangi advokato padėjėjui nesuteikta teisė atstovauti apeliacinės instancijos teisme.
13. [CPK 88 straipsnio](#) 1 dalies 6 punkte išlaidos advokato ar advokato padėjėjo pagalbai apmokėti priskiriamos prie išlaidų, susijusių su bylos nagrinėjimu, o [CPK 98 straipsnio](#) 1 dalyje nustatyta, kad šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, teismas priteisia iš antrosios šalies išlaidas už advokato ar advokato padėjėjo, dalyvavusių nagrinėjant bylą, pagalbą, taip pat už pagalbą rengiant procesinius dokumentus ir teikiant konsultacijas. Tai reiškia, kad įstatymas nustato civilinio proceso dalyviui, kurio naudai priimtas sprendimas, bylą nagrinėjant apeliacinės instancijos teisme (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. spalio 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-426/2016, 73 punktas).
14. [CPK 320¹](#) straipsnyje nustatyta, kad apeliacinės instancijos teismo posėdžio metu šalims ir tretiesiems asmenims gali atstovauti atstovai pagal įstatymą, advokatai, juridinio asmens darbuotojai ar valstybės tarnautojai, turintys aukštąjį universitetinį teisinį išsilavinimą, ir [CPK 56](#) straipsnio 1 dalies 4, 5, 6 ir 7 punktuose nurodyti asmenys.
15. Kasacinio teismo praktikoje pažymėta, kad pagal Advokatūros įstatymo 34 straipsnio 2 dalį advokato padėjėjas gali atstovauti tik pirmosios instancijos teismuose, o rengimas procesinių dokumentų, teikiamų apeliacinės instancijos teismui, nors juos pasirašo ir teismui pateikia atstovaujamas, o ne advokato padėjėjas, reiškia atstovaujamojo vardu atliekamus procesinius veiksmus, bylą nagrinėjant apeliacinės instancijos teisme (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. spalio 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-426/2016, 73 punktas).
16. Šio ribojimo tikslas užtikrinti, kad apeliacinės instancijos teisme asmenims būtų teikiama kvalifikuota teisinė pagalba, o nesilaikant šio ribojimo asmenų patirtos bylinėjimosi išlaidos už advokato padėjėjo teisinę pagalbą apeliacinės instancijos teisme neatlygintinos.
17. Teisinių, taip pat ir procesinių dokumentų ar jų projektų rengimas, paslaugų teikimas patenka į atstovavimo sampratą, nes atstovavimas yra ne tik atstovo dalyvavimas teismo posėdžiuose, bet ir kiti jo atliekami veiksmai (procesinių dokumentų rengimas, pasirašymas, pateikimas teismui, teisinės konsultacijos, įvairūs paklausimai įstaigoms ir organizacijoms ir pan.) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. vasario 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-106-248/2016, 18 punktas).
18. Nagrinėjamu atveju apeliacinės instancijos teismo teisėjų kolegija, sprenddama bylinėjimosi išlaidų atlyginimo klausimą, nurodė, kad ieškovės apeliacinės instancijos teisme turėtos bylinėjimosi išlaidos sudaro 900 Eur už atsiliepimo į apeliacinį skundą parengimą, jos, atsižvelgiant į apeliaciniame skunde keltų klausimų pobūdį, pateikto atsiliepimo argumentavimą ir apimtį, taip pat į Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2004 m. balandžio 2 d. įsakymu Nr. 1R-85 patvirtintų Rekomendacijų dėl civilinėse bylose priteistino užmokesčio už advokato ar advokato padėjėjo teikiamą pagalbą maksimalaus dydžio 8.11 punkto nuostatas, nelaikytinos per didelėmis, todėl jų atlyginimas priteistinas iš atsakovo lygiomis dalimis.
19. Nors ieškovės atsiliepimą į atsakovo apeliacinį skundą pasirašė ieškovės vadovas Andrius Bieliūnas, tačiau šioje byloje esančio ieškovės prašymo priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą ir prie jo pridėtų priedų matyti, kad ieškovė prašė priteisti iš atsakovo lygiomis dalimis 900 Eur už advokato padėjėjo teisinę pagalbą rengiant atsiliepimą į atsakovo apeliacinį skundą.
20. Teisėjų kolegija, atsižvelgdama į tai, kad procesinių dokumentų rengimas taip pat prilyginamas atstovavimui, o įstatymas draudžia advokato padėjėjui atstovauti byloje dalyvaujančiam asmeniui apeliacinės instancijos teisme, konstatuoja, kad nagrinėjamu atveju ieškovės atsiliepimą į atsakovo apeliacinį skundą parengęs advokato padėjėjas neturėjo teisės atstovaujamojo vardu apeliaciniame procese atlikti jokių procesinių veiksmų, įskaitant procesinių dokumentų rengimą, už kuriuos turėtų būti atlyginama pagal [CPK 98](#) straipsnį. Tokios pozicijos iš esmės laikomasi ir naujausioje kasacinio teismo praktikoje (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. birželio 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-158-403/2022).
21. Tai savo ruožtu sudaro pagrindą konstatuoti, kad apeliacinės instancijos teismas, priteisdamas ieškovei iš atsakovo dalį bylinėjimosi išlaidų, patirtų apeliacinės instancijos teisme, atlyginimo už advokato padėjėjo teisinę pagalbą parengiant atsiliepimą į atsakovo apeliacinį skundą, netinkamai taikė ir aiškino proceso teisės normas, reglamentuojančias bylinėjimosi išlaidų paskirstymą. Todėl, atsižvelgiant į šios bylos nagrinėjimo ribas, apeliacinės instancijos teismo skundžiamos nutarties dalis, kuria ieškovei iš atsakovo S. M. priteistas 450 Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų apeliacinės instancijos teisme, atlyginimas, naikintina ir dėl šios dalies priimtinas naujas sprendimas – ieškovės prašymas dėl šios dalies bylinėjimosi išlaidų atlyginimo priteisimo netenkinamas ([CPK 346](#) straipsnio 2 dalies 1 punktas, 359 straipsnio 1 dalies 4 punktas).

Dėl bylinėjimosi išlaidų

22. Nors atsakovas S. M. kasaciniame skunde prašo priteisti iš ieškovės jo patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimą, tačiau jokių patirtas bylinėjimosi išlaidas pagrindžiančių dokumentų teismui nepateikė, todėl šis atsakovo prašymas nesprendžiamas.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 4 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

nutaria:

Klaipėdos apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. lapkričio 4 d. nutarties dalį, kuria ieškovės uždarnosios akcinės bendrovės „Skolų valdymo sprendimai“ naudai iš atsakovo S. M. (S. M.) priteistas 450 Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų apeliacinės instancijos teisme, atlyginimas, panaikinti ir dėl šios dalies priimti naują sprendimą – ieškovės uždarnosios akcinės bendrovės „Skolų valdymo

sprendimą“ prašymo dėl bylinėjimosi išlaidų atlyginimo priteisimo iš atsakovo S. M. netenkinti.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjos Goda Ambrasaitė-Balynienė

Alė Bukavinienė

Egidija Tamošiūnienė